

Begroting 2020

Financiële positie

Provincie Gelderland

Definitief PS
woensdag 13 november 2019

Bezoekadres: Markt 11, 6811 CG ARNHEM
Postadres: Postbus 9090, 6800 GX ARNHEM
Telefoon: (026) 3599480
E-mail: post@gelderland.nl
Website: www.gelderland.nl

≡ provincie

Gelderland

Financiële positie

In dit hoofdstuk worden de verschillende onderdelen weergegeven die de financiële positie van de provincie bepalen, zoals de financiële ruimte, de geprognosticeerde balans, de activa en een overzicht van de reserves. Het BBV bepaalt dat enkele kengetallen, die samen een indicatie van de financiële positie geven, worden opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Deze kengetallen worden afgeleid uit de in dit hoofdstuk opgenomen onderdelen.

Financiële ruimte

De financiële ruimte binnen de begroting wordt door twee aspecten bepaald:

- de structurele ruimte
- de incidentele ruimte

> filmpje inkomsten en financiële ruimte

Hieronder lichten we beide onderdelen toe.

Structurele ruimte

De belangrijkste inkomsten voor de structurele ruimte zijn de opcenten motorrijtuigenbelasting en de algemene uitkering van het provinciefonds. De structurele ruimte geeft het geraamde overschot of tekort op deze budgetten van enig jaar weer. Wij geven, zoals gebruikelijk, de structurele ruimte weer in miljoenen, afgerond op één decimaal.

Het geraamde structureel saldo laat voor het jaar 2020 een plus zien van € 5,2 miljoen. Daarna loopt het geraamde saldo af naar € 4 miljoen in 2021, € 2,7 miljoen in 2022 en € 2,9 miljoen in 2023. We verwachten verschillende ontwikkelingen die een effect (mogelijk ook nadelig) kunnen hebben op de structurele ruimte. Bijvoorbeeld de herverdeling van het provinciefonds per 2021 en de lopende discussie over de opcenten motorrijtuigenbelasting (fiscale maatregelen gericht op de bevordering van emissieloze auto's). Wat de effecten hiervan zullen zijn weten we op dit moment nog niet.

Structurele ruimte 2020 en verder

	2020	2021	2022	2023
Structurele ruimte na Najaarsnota 2019	3,6	4,6	4,1	0,7
Opcenten motorrijtuigenbelasting	2,3	0,5	0,0	3,6
Omgevingsdiensten	-0,7	-1,1	-1,4	-1,4
Structurele ruimte na Begroting 2020	5,2	4,0	2,7	2,9
bedragen x € 1 miljoen				

Toelichting structurele ruimte per onderdeel

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Medio juli 2019 hebben wij nieuwe volumegegevens naar de situatie van eind juni 2019 van de Belastingdienst ontvangen. Uit die cijfers blijkt dat het wagenpark en de grondslag waarover de opcentenheffing plaatsvindt nog steeds toeneemt. Geheel elektrische auto's zijn vrijgesteld van de heffing van motorrijtuigenbelasting en de wetgever heeft bepaald dat die vrijstelling ook betrekking heeft op de opcenten.

Volgens het huidige wettelijk kader (de zogenoemde Autobrief II) zijn elektrische auto's tot en met het jaar 2020 vrijgesteld van motorrijtuigenbelasting. In het ontwerp van het Klimaatakkoord staat dat het bezit van emissieloze auto's tot 2025 vrijgesteld wordt van het betalen van motorrijtuigenbelasting. Dat geldt dus ook voor de opcentenheffing. Vanaf 2025 worden emissieloze auto's weer in de heffing opgenomen waarbij deze categorie overigens minder belasting hoeft te betalen dan auto's op fossiele brandstof. Omdat provincies, vertegenwoordigd door het IPO, en Rijk verschillen van opvatting over de budgettaire effecten van onder meer de verlenging van voornoemde vrijstelling (= versmalling van het provinciale belastinggebied) zijn er in het ontwerp Klimaatakkoord enkele procesafspraken opgenomen inzake monitoring van de effecten. Uitkomsten hiervan zullen op z'n vroegst in 2020 verschijnen. De gevolgen van de verlenging van de fiscale stimuleringsmaatregelen voor elektrische auto's hebben wij daarom nog niet verwerkt in de Begroting 2020. Op moment dat er duidelijkheid is, passen wij onze begroting daar op aan.

In de Perspectiefnota 2020 is uiteengezet dat vanaf 1 januari 2020 een opcententarief zal gelden van 87,2. Dat is 2 opcenten minder dan nu geheven wordt en met deze verlaging is gevolg gegeven aan de afspraak in het Coalitieakkoord 'Samen voor Gelderland' om de opcentenheffing met in totaal € 5 miljoen te verlagen. Bij deze begrotingsstukken is een afzonderlijk ontwerpbesluit gevoegd tot vaststelling van heffingsverordening opcenten motorrijtuigenbelasting.

Omgevingsdiensten

De belangrijkste component van het extra benodigde structurele bedrag voor de Omgevingsdiensten (ODRA en ODRN) is de stijging van het aantal bedrijven dat onder het provinciaal bevoegd gezag valt. Extra bedrijven betekent meer werkdruk op gebied van vergunningverlening (nieuwe vergunningen, maar ook periodiek actualiseren van vergunningen) en voor toezicht en handhaving. Daarnaast is er de afgelopen jaren een landelijk Impulsprogramma geweest op het gebied van externe veiligheid, waarbinnen verschillende deelprogramma's hebben gedraaid. Er was hierbij sprake van financiering door het ministerie. Diverse zaken, die binnen het Impulsprogramma worden ontwikkeld, moeten vervolgens in het reguliere werk worden geïmplementeerd. Het ministerie trekt zich wat betreft financiën terug uit het programma, terwijl er wel een aantal structurele zaken geregeld moeten worden. Tenslotte is er structureel een programmamanager nodig bij de Omgevingsdiensten in het kader van de programmatische aansturing van de toezicht- en handhavingstaak.

Incidentele ruimte

In het onderdeel incidentele ruimte ramen wij de verwachte opbrengsten van het vermogensbeheer en het dividend. De incidentele ruimte is onderdeel van de reserve Algemene dekkingsmiddelen. Vanuit hier voeden wij de ambities met middelen. Wij geven, zoals gebruikelijk, de incidentele ruimte weer in miljoenen, afgerond op één decimaal.

Zoals ook aangegeven in de Perspectiefnota 2020 is het perspectief voor de lange termijn dat rentestanden stijgen, maar de komende jaren verloopt die stijging minder snel. In theorie kan het zelfs betekenen dat rentestanden dalen, waardoor de inkomsten ook dalen. Op het moment dat de inkomsten dalen, zullen wij de huidige toewijzingen opnieuw met uw Staten bekijken, teneinde in elk begrotingsjaar ervoor te zorgen dat niet meer wordt toegewezen dan dat we aan opbrengsten verwachten.

Incidentele ruimte Begroting 2020

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034
Incidentele ruimte na Najaarsnota 2019	59,1	58,3	51,2	56,2	79,1	83,2	85,2	86,7	86,7	86,7	86,7	86,7	86,7	86,8	86,8

Saldo Najaarsnota 2019	7,4														
Bijstelling opbrengsten vermogensbeheer		-5,0	-6,3	-3,2	-4,5	-4,6	-4,6	1,8	1,8	1,8	1,8	1,8	0,7	1,8	1,8
Omgevingsdiensten	-0,6														
Verdeling middelen Coalitieakkoord	-20,0														
Incidentele ruimte na Begroting 2020 incl. mutaties	45,9	53,3	44,9	53,0	74,6	78,6	80,6	88,5	88,5	88,5	88,4	88,5	87,4	88,6	88,6
Toewijzingen															
1. Deltaprogramma waterveiligheid	-3,0	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0	-7,5					
1. Vrijval toewijzing Deltaprogramma waterveiligheid		2,0	2,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0	1,0						
2. Gebiedsopgaven	-10,0	-10,0	-5,0												
3. Mobiliteit	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0	-20,0					
4. Landschap en biodiversiteit	-7,5														
4. Vrijval	7,5														

toewijzing Landschap en biodiversiteit															
5. Agenda klimaat en energie					-34,4	-34,6	-34,7	-34,8	-34,8	-34,8					
6. One Planet Gelderland	-10,0	-11,3	-11,2	-11,8	-5,3	-4,6	-4,6	—	—	—	—	—	—	—	—
Totaal toewijzingen	-43,0	-46,3	-41,2	-37,8	-65,7	-65,2	-65,3	-60,8	-60,8	-62,3					
Onzekerheden								-5,0	-5,0	-10,0	-10,0	-15,0	-15,0	-20,0	-20,0
Incidentele ruimte na Begroting 2020 incl. mutaties en toewijzingen	2,9	7,0	3,7	15,2	8,9	13,4	15,3	22,7	22,7	16,2	78,4	73,5	72,4	68,6	68,6
bedragen x € 1 miljoen															

Toelichting incidentele ruimte per onderdeel

Saldo Najaarsnota 2019

In de Najaarsnota 2019 blijkt dat de incidentele ruimte in de jaarschijf 2019 op € 7,4 miljoen eindigt. Deze financiële ruimte wordt in deze Begroting toegevoegd aan de jaarschijf 2020 en zo betrokken bij de integrale afweging.

Bijstelling opbrengsten vermogensbeheer

De ramingen van de opbrengsten van het vermogen worden in meerjarig kader bijgesteld. Vanaf 2021 verlagen we de ramingen op inkomsten van vermogensbeheer, aangezien de verwachte stijging van de rente langzamer verloopt dan eerder ingeschat. De afbouw van de opbrengsten van de obligaties

gaat overigens in hetzelfde tempo als gepland.

Omgevingsdiensten

Naast de extra benodigde structurele middelen (zie bij structurele ruimte), is er ook een incidenteel bedrag benodigd. Het gaat hierbij onder andere om het traject rond 'Zeer Zorgwekkende Stoffen' (ZZS). Normaliter worden inhoudelijke ontwikkelingen in wet- en regelgeving opgevangen in het reguliere budget, maar deze ontwikkeling vraagt een bovengemiddelde inspanning. Daarnaast zijn er voor het implementatietraject van de programmatische aansturing toezicht- en handhavingstaak naast de structurele kosten ook incidentele kosten. Zoals een projectleider implementatie, uren toezichthouders voor werkgroepen, systeemaanpassingen, etcetera. Tenslotte gaat het om een impuls op kennisuitwisseling ter verhoging van de kwaliteit.

Verdeling middelen coalitieakkoord

De totale investeringsopgave uit het Coalitieakkoord is nog niet volledig gedekt. Zoals blijkt uit de Perspectiefnota 2020 gaat het om een nog te zoeken bedrag van € 279,5 miljoen. Dit is nog een flinke opgave waar we samen invulling aan moeten geven en scherpe keuzes in moeten maken. In het kader van die scherpe keuzes stellen we voor om bij de toewijzingen middelen te laten vrijvallen (zie de toelichting bij toewijzingen). We stellen voor om in deze Begroting in jaarschijf 2020 in totaal € 20 miljoen in te vullen van het nog te zoeken bedrag: € 7,5 miljoen van de vrijval van de toewijzing voor Landschap en biodiversiteit en € 12,5 miljoen uit het saldo van de incidentele middelen. Bij Najaarsnota 2019 is er reeds een bedrag van € 2,3 miljoen met betrekking tot de spoorkruising Rijksweg-Noord in Elst toebedeeld aan Mobiliteit. Het nog te zoeken bedrag komt daarmee op € 257,2 miljoen, zie onderstaand overzicht.

Verdeling coalitieakkoordmiddelen Samen voor Gelderland

Investeringsopgave		Perspectiefnota 2020	Najaarsnota 2019	Begroting 2020	Totaal verdeeld	Percentage totaal verdeeld	Nog te zoeken
Goed bestuur, veiligheid en handhaving	15,0	8,6		0,3	8,8	59%	6,2
Werkwijze Gelders bestuur	60,0	34,2		1,2	35,4	59%	24,6
Energietransitie, klimaat	120,0	120,0			120,0	100%	0,0
Klimaatadaptatie	20,0	20,0			20,0	100%	0,0
Recreatie en	20,0	11,4		0,4	11,8	59%	8,2

toerisme							
Programma Vrijheid	5,0	2,9		0,1	2,9	59%	2,1
Cultuur	30,0	17,1		0,6	17,7	59%	12,3
Erfgoed	40,0	22,8		0,8	23,6	59%	16,4
Natuur en landschap	40,0	22,8		8,3	31,1	78%	8,9
Landbouw	50,0	28,5		1,0	29,5	59%	20,5
Leefbaarheid, sociale cohesie en voorzieningenniveau in wijken en dorpen	50,0	28,5		1,0	29,5	59%	20,5
Gezonde leefomgeving, voeding, sport en bewegen	20,0	11,4		0,4	11,8	59%	8,2
Wonen	80,0	45,6		1,5	47,1	59%	32,9
Economie	80,0	45,6		1,5	47,1	59%	32,9
Mobiliteit	160,0	91,2	2,3	3,1	96,6	60%	63,4
Totaal	790,0	510,5	2,3	20,0	532,8	67%	257,2
bedragen x € 1 miljoen							

Uit bovenstaand overzicht blijkt hoeveel per investeringsopgave is overgebracht naar de betreffende reserve bij Perspectiefnota 2020 en wat wordt

voorgesteld over te brengen bij deze Begroting. Zoals u ziet, stellen we voor € 8,3 miljoen toe te delen aan Landschap en biodiversiteit. De voorgestelde vrijval van de toewijzing van € 7,5 miljoen Landschap en biodiversiteit is daar onderdeel van. We stellen voor deze volledig over te brengen naar Natuur en landschap. De rest wordt naar rato verdeeld. De verdeelde middelen worden toegevoegd aan de regel "nog beschikbaar te stellen middelen" van de betreffende investeringsopgave in de ambitiereserve.

Het percentage verdeeld is bij de meeste investeringsopgaven 59%. Bij energietransitie, klimaat en klimaatadaptatie is het 100%, deze zijn bij Perspectiefnota 2020 geheel gedekt verdeeld over de jaren t/m 2023. Bij Natuur en landschap is het percentage 78% door de toebedeling van de voorgestelde vrijval van de toewijzing Landbouw en biodiversiteit. Tenslotte is bij Mobiliteit het percentage 60% door de toebedeling van € 2,3 miljoen met betrekking tot de spoorkruising Rijksweg-Noord in Elst.

Toewijzingen

>filmpje toewijzingen

Deltaprogramma waterveiligheid

Bij Begroting 2019 hebben wij u geïnformeerd over het besluit van de minister van I&W om het standpunt van de Stuurgroep Hoogwatergeul Varik-Heesselt over te nemen en te kiezen voor de dijkverbeteringsvariant. Dat betekent dat de toegewezen middelen voor dit project niet op die manier zullen worden benut. We stellen voor om nu in totaal € 10 miljoen vrij te laten vallen in de periode 2021 tot en met 2028 en bij Perspectiefnota 2021 nog nader te kijken of hoe we de resterende middelen willen inzetten.

Landschap en biodiversiteit

We stellen voor om de € 7,5 miljoen in 2020 vrij te laten vallen en te gebruiken voor het invullen van het nog te zoeken bedrag. We verwachten dat de coalitiemiddelen voor Natuur en landschap voldoende zijn om de ambities op dit terrein uit te voeren. Mocht dit op een later moment niet het geval blijken, dan wordt hiervoor dekking gezocht. De vrijval komt ten goede aan het nog te zoeken bedrag voor Natuur en landschap.

Onzekerheden

Voorspellingen op langere termijn brengen altijd onzekerheden met zich mee en daarom nemen we een post Onzekerheden op voor de verdere toekomstige jaren. Deze post schuift ieder jaar op naar een volgend jaar.

Geprognosticeerde balans

Hieronder is de verwachte balans per ultimo 2019 tot en met 2023 opgenomen.

Geprognosticeerde balans

	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021	31-12-2022	31-12-2023
Vaste Activa					
Immateriële vaste activa	16.918	12.518	8.118	3.918	1.518
Saldo agio/disagio	15.418	11.518	7.618	3.918	1.518
Onderzoek en ontwikkeling actief	1.500	1.000	500	0	0
Materiële vaste activa	177.562	228.075	268.632	290.569	300.250
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	125.262	176.107	220.182	245.939	259.117
Investerings met een economisch nut	52.300	51.968	48.450	44.630	41.133
Financiële vaste activa	2.296.501	2.188.896	1.921.346	1.686.041	1.404.774
Kapitaalvertrekkingen aan deelnemingen	145.116	145.116	145.116	145.116	145.116
Leningen aan openbare lichamen en deelnemingen	119.822	118.091	116.361	116.361	116.361
Overige langlopende geldleningen u/g	10.442	10.354	8.534	8.339	8.121
Overige uitzettingen	2.021.121	1.915.335	1.651.335	1.416.225	1.135.176
Vlottende activa					

Vorraden	35.977	32.364	29.561	25.054	19.778
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	2.028.407	1.986.923	2.062.633	2.221.139	2.508.932
Liquide middelen	568	568	568	568	568
Overlopende activa	75.515	75.515	75.515	75.515	75.515
Totaal activa	4.631.448	4.524.859	4.366.373	4.302.804	4.311.335
Vaste Passiva					
Eigen Vermogen	4.418.673	4.312.179	4.153.794	4.090.332	4.098.976
Algemene reserve	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Bestemmingsreserve	4.413.673	4.307.179	4.148.794	4.085.332	4.093.976
Voorzieningen	10.816	10.816	10.816	10.816	10.816
Voor verplichtingen, verliezen en risico's	10.816	10.816	10.816	10.816	10.816

Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	2.774	2.679	2.578	2.471	2.358
Onderhandse leningen van binnenlandse bedrijven	2.774	2.679	2.578	2.471	2.358
Vlottende Passiva					
Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan een jaar	43.812	43.812	43.812	43.812	43.812
Overlopende passiva	155.373	155.373	155.373	155.373	155.373
Totaal passiva	4.631.448	4.524.859	4.366.373	4.302.804	4.311.335
bedragen x € 1.000					

Toelichting geprognosticeerde balans

Bij het opstellen van de geprognosticeerde balans wordt uitgegaan van de eindbalans van de laatst vastgestelde jaarrekening, in dit geval de Jaarstukken 2018. Vervolgens wordt het lopende begrotingsjaar toegevoegd conform de laatste ramingen uit de Najaarsnota, in dit geval de Najaarsnota 2019. Hieraan worden de vier volgende jaren toegevoegd conform de Begroting en meerjarenraming.

Voor de gegevens die zich moeilijk laten voorspellen worden rekenregels gebruikt:

- bij een aantal posten wordt de eindstand van de laatst vastgestelde jaarrekening doorgetrokken

- om de balans in evenwicht te brengen wordt de post 'rekening courant verhouding met het Rijk' gehanteerd (onderdeel van uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar). Dit betreft bijvoorbeeld de volgende mutaties:
 - investeringen in materiële activa
 - wijzigingen in het eigen vermogen
 - vrijval van obligaties (zolang er geen rendement behaald wordt op deze gelden).

EMU saldo

In 1992 is de Europese en Monetaire Unie (EMU) tot stand gekomen. Destijds is het EMU saldo geïntroduceerd om vergelijkingen tussen de verschillende eurolanden mogelijk te maken. Beheersing van het EMU saldo is van belang voor houdbare overheidsfinanciën. De provincies en de Rijksoverheid hebben afspraken met elkaar gemaakt over de invulling van ieders verantwoordelijkheid in deze.

Sinds de Begroting 2013 hebben wij voor uw Staten in de Begroting en Jaarstukken een extra paragraaf opgenomen met aanvullende informatie over het EMU saldo. Met ingang van de Begroting 2020 informeren wij u over de ontwikkeling van het EMU saldo via het onderdeel Financiële positie hetgeen aansluit bij het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Verschil tussen baten/lasten stelsel en berekening EMU saldo

Het EMU saldo wordt berekend op transactiebasis. Deze berekeningswijze is in grote mate vergelijkbaar met het kasstelsel zoals dat voor het Rijk van toepassing is. Het BBV schrijft voor decentrale overheden echter een administratie op basis van het baten/ lastenstelsel voor. Het EMU-saldo berekenen we door - afhankelijk van de kasmutatie - enkele posten erbij te tellen dan wel eraf te trekken.

Individuele EMU-referentiewaarden provincies 2020

In 2018 heeft het Rijk na overleg met de koepels van de decentrale overheden (IPO, VNG UvW) besloten dat de decentrale overheden gezamenlijk -0,4% van het BBP als ruimte krijgen voor het EMU-saldo voor de jaren 2019 tot en met 2022. Hiervoor is, conform wet HOF, een onderverdeling van de ruimte vastgesteld naar provincies, gemeenten en waterschappen. Deze verdeling is respectievelijk -0,08%, -0,27% en -0,05% van het BBP.

De individuele referentiewaarde voor het jaar 2020 is opgenomen in de septembercirculaire 2019. Deze individuele referentiewaarde bedraagt voor onze provincie € 116,4 miljoen.

Berekening EMU saldo

Berekening EMU-saldo

Omschrijving	Telling	Begroting 2019 na Najaarsnota	Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	+/+	-17.565	-101.292	-154.351	-60.792	10.411
Afschrijvingen tlv de exploitatie	+/+	8.887	8.904	9.649	14.280	13.616
Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-/-	49.545	55.517	46.306	32.517	20.897
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	+/+	979	979	1.079	1.079	1.079
Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met	-/-	1.694	1.350	0	0	0

derden betreffen						
Subtotaal		-58.938	-148.276	-189.929	-77.950	4.209
Referentiewaarde conform circulaire		-107.786	-116.393	n.b.	n.b.	n.b.
EMU-saldo		-48.848	31.883	n.b.	n.b.	n.b.
bedragen x € 1.000						

De individuele referentiewaarde is voor het jaar 2020 in de septembercirculaire 2019 opgenomen. Voor 2020 lijkt er niet voldoende ruimte voor alle gewenste investeringen. Ervaring van de afgelopen jaren laat zien, dat de overschrijding van het EMU-saldo gedurende het jaar ten positieve keert. Daarnaast heeft de minister van Financiën bij de behandeling van het wetsontwerp HOF meermaals aangegeven dat de Wet Hof geen obstakel mag zijn voor investeringen van decentrale overheden.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume.

Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

	2020	2021	2022	2023
Werkloosheidsuitkeringen	100	100	100	100
Totaal	100	100	100	100
bedragen x € 1.000				

Staat van activa

Hieronder vindt u een overzicht van de totale investeringen. Voor een aantal investeringen hanteren wij een ideaalcomplex. Deze worden daarom niet in onderstaand overzicht meegenomen.

Staat van activa

	2020	2021	2022	2023
Investerings met een economisch nut	3.880			
Investerings met een maatschappelijk nut	51.637	46.306	32.517	20.897
Totale investeringen	55.517	46.306	32.517	20.897
bedragen x € 1.000				

Investerings- en financieringsstaat

Hieronder vindt u de investerings- en financieringsstaat.

Investerings- en financieringsstaat

	Stand per 1-1-2020	Vermeerderingen	Verminderings	Afschrijvingen	Stand per 31-12-2020
Investerings					

Immateriële activa	16.918			4.400	12.518
Materiële activa (economisch)	52.300	3.880		4.212	51.968
Materiële activa (maatschappelijk)	125.262	51.637		792	176.107
Deelnemingen	145.116				145.116
Verstrekte vaste leningen	130.264			1.819	128.445
Obligaties	1.139.645		105.786		1.033.859
Schatkistdeposito's	682.776				682.776
Hybride leningen	198.700				198.700
a) Totaal Investerings	2.490.981	55.517	105.786	11.223	2.429.489
Financieringsmiddelen					
Algemene reserves	5.000				5.000
Bestemmingsreserves	4.413.673	409.698	516.192		4.307.179
Voorzieningen	10.816	979	979		10.816
Opgenomen vaste geldleningen	2.774		95		2.679
b) Totaal Financieringsmiddelen	4.432.263	397.527	503.166		4.326.624
Financieringsoverschot op basis van de begrotingscijfers (a-b)	1.941.282				1.897.135
bedragen x € 1.000					

Uit de bovenstaande investerings- en financieringsstaat blijkt dat er in 2020 € 105,8 miljoen aan obligaties wordt afgelost. Normaliter zouden wij deze bij het Rijk in schatkistdeposito's zetten, waardoor de middelen weer rendement opleveren. De rente op schatkistdeposito's bedraagt op dit moment echter 0% en de verwachting is dat dit niet snel wijzigt. Dit betekent dat de nieuw te plaatsen middelen vooralsnog geen rendement opleveren en daarom worden ze niet bij het Rijk in schatkistdeposito's gezet. Op dit moment voorzien we in 2020 ook nog geen andere mogelijkheden voor herbeleggen met een rendement binnen de wettelijke kaders. Dit betekent dat deze vrijgekomen gelden in het kader van het schatkistbankieren worden opgenomen in de rekening courant met het Rijk (onderdeel van uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar). De rekening courant met het Rijk is geen onderdeel van investerings- en financieringsstaat.

Investeringskredieten

Bij de Najaarsnota 2019 heeft u de investeringskredieten voor de laatste keer geactualiseerd. Bij deze Begroting 2020 is er één wijziging op een bestaand investeringskrediet en stellen wij u voor om drie nieuwe investeringskredieten vast te stellen.

Museum KAM

Voor restauratie en renovatie van Museum KAM werd bij de Slotwijziging 2018 (PS2018-716) een investeringskrediet van € 2,7 miljoen beschikbaar gesteld. Vanwege de provinciale ambities met betrekking tot toegankelijkheid en energieneutraliteit en de prijsstijgingen in de bouwsector zijn de kosten voor de restauratie en renovatie aanzienlijk gestegen.

Wij stellen daarom voor het investeringskrediet voor de restauratie en renovatie van Museum KAM te verhogen met € 3,4 miljoen.

N315 Doetinchem - Ruurlo (N319), traject 126

Wij stellen voor om een investeringskrediet van maximaal € 955.500 vast te stellen voor N315 Doetinchem – Ruurlo (N319), traject 126. Dit bestaat uit € 910.000 voor het vervangen/verbreden van de brug over de Veengoot en € 45.500 voor de 5% toerekening directe personeelskosten.

N825 Lochem (N346) – Borculo (N315), traject 146

Wij stellen voor om een investeringskrediet van maximaal € 4.436.250 vast te stellen voor N825 Lochem (N346) – Borculo (N315), traject 146. Dit bestaat uit € 4.225.000 voor de aanleg van een nieuw tracé van de N825 en verbreding van de aansluiting N346/N825 (kruispunt Wengersteeg) en € 211.250 voor de 5% toerekening directe personeelskosten.

N310 Papendal (N224) – Otterlo, traject 11

Wij stellen voor om een investeringskrediet van maximaal € 1.102.500 vast te stellen voor N310 Papendal (N224) – Otterlo, traject 11. Dit bestaat uit € 1.050.000 voor de verbreding van de weg en € 52.500 voor de 5% toerekening directe personeelskosten.

Ambitie/Begrotingsonderdeel	Laatste PS-besluit	Investerings-krediet voor wijziging	Wijziging	Investerings-krediet na wijziging
3 Natuur en Cultuur				
N302/N344 2 ecoducten midden Veluwe	PS2018-716	10.500	0	10.500
Renovatie Museum KAM	PS2018-716	2.740	3.400	6.140
5 Economie en mobiliteit				
N345 Rondweg Voorst	PS2018-716	20.266	0	20.266

N330 Bronckhorst, traject 123, civiel kunstwerk	PS2018-716	1.313	0	1.313
N836 Overbetuwe, traject 79, 6 civiele kunstwerken	PS2018-652	3.047	0	3.047
N314 vervanging 3 civiele kunstwerken	PS2018-716	1.943	0	1.943
N303 Rondweg Voorthuizen	PS2018-716	18.536	0	18.536
N346 Lochem, omlegging	PS2018-702	76.133	0	76.133
N348 Rheden, Traverse Dieren	PS2018-716	67.121	0	67.121
N345 De Hoven	PS2018-716	31.238	0	31.238
Verbouwing steunpunten Stroe en Rump	PS2018-652	1.008	0	1.008
N794 Epe-Heerde (A50), traject 35	PS2018-716	9.407	0	9.407
N833 Culemborg (N320) - Geldermalsen (A15), traject 59	PS2018-716 PS2019-499	6.654	0	6.654
N831 Hedel (A2) - Rossum (N322), traject 76	PS2018-716	3.705	0	3.705
N830 Neerijnen, Waardenburg-Meteren, traject 68	PS2018-716	3.440	0	3.440
N790/N791 Gietelo-Steenenkamer, traject 37	PS2018-716	2.894	0	2.894
N315 Ruurlo-Neede, traject 127	PS2018-716	1.620	0	1.620
N316 Montferland, ontbrekende schakel Zeddam-'s-Heerenberg	PS2018-716	9.266	0	9.266
N832 Well-Gameren, traject 73, aanleg brug over de Wetering en een vrijliggend fietspad	PS2018-652	2.495	0	2.495
N330 Zelhem-Varsseveld N18, traject 124	PS2018-716	1.101	0	1.101
N233 Buren Neder Betuwe, Rijnbrug, traject 58	PS2019-499	7.980	0	7.980
N316-A18 Europaweg Doetinchem, traject 128	PS2019-624	2.940	0	2.940
N315 Doetinchem – Ruurlo (N319), traject 126	Nieuw	0	956	956
N825 Lochem (N346) – Borculo	Nieuw	0	4.436	4.436

(N315), traject 146				
N310 Papendal (N224) – Otterlo, traject 11	Nieuw	0	1.103	1.103
Mens en middelen				
Vervanging financieel systeem	PS2018-308	1.500	0	1.500
Vervanging laptops	PS2016-652	1.750	0	1.750
bedragen x € 1.000				

Overzicht reserves

In onderstaand overzicht zijn de geraamde dotaties, onttrekkingen en standen van de algemene reserve, de ambtiereserves, de reserve Mens en middelen, de reserve Algemene dekkingsmiddelen en de reserve stamkapitaal opgenomen voor 2020 en in meerjarig kader. De bestedingsplannen en toelichtingen per ambtiereserve hebben wij opgenomen bij de betreffende ambities.

	geraamde stand 1-1-2020 en Nijmegen	geraamde dotaties	geraamde onttrekkingen	geraamde stand 31-12-2020	geraamde dotaties	geraamde onttrekkingen	geraamde stand 31-12-2021	geraamde dotaties	geraamde onttrekkingen	geraamde stand 31-12-2022	geraamde dotaties	geraamde onttrekkingen	geraamde stand 31-12-2023
Algemene Reserve	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000
bestuursreserves													
Reserve voor Geliefdheid	79.844	5.459	18.354	10.949	1.422	17.451	28.145	0	7.008	35.429	0	5.991	18.958
Overeen	82.884	26.453	30.499	18.829	17.287	18.844	86.399	32.281	7.389	118.811	35.000	6.229	142.771
Reserve voor cultuur	370.957	0	0	370.957	0	0	370.957	0	0	370.957	0	0	370.957
Algemene veiligheids- en veiligheids	142.901	0	0	142.901	0	0	142.901	0	0	142.901	0	0	142.901
Erasmus en mobiliteit	797.413	131.991	178.128	751.276	18.329	188.446	151.493	131.819	415.319	181.128	65.444	448.829	181.128
Streekl. en mobiliteit	181.423	18.481	20.481	181.423	18.481	20.481	181.423	18.481	20.481	181.423	18.481	20.481	181.423
Algemene dekkingsmiddelen	110.438	110.438	110.438	110.438	110.438	110.438	110.438	110.438	110.438	110.438	110.438	110.438	110.438
Algemene bestuursreserves	1.609.018	419.891	110.119	1.918.790	318.481	477.489	1.419.127	318.791	1.091.879	179.418	181.814	1.279.219	179.418
Reserve Streekkapitaal	1.714.171	0	0	1.714.171	0	0	1.714.171	0	0	1.714.171	0	0	1.714.171
Algemene bestuursreserves	4.114.187	619.648	318.119	4.405.716	318.481	477.489	4.114.187	318.791	4.405.716	179.418	181.814	4.405.716	179.418
Totaal	4.119.187	619.648	318.119	4.405.716	318.481	477.489	4.114.187	318.791	4.405.716	179.418	181.814	4.405.716	179.418

bedragen x € 1.000

Overzicht voorzieningen

Er is sprake van twee voorzieningen, zie onderstaand verloopoverzicht.

	geraamde stand 1-1-2020 en Nijmegen	geraamde dotaties	geraamde onttrekkingen	geraamde stand 31-12-2020	geraamde dotaties	geraamde onttrekkingen	geraamde stand 31-12-2021	geraamde dotaties	geraamde onttrekkingen	geraamde stand 31-12-2022	geraamde dotaties	geraamde onttrekkingen	geraamde stand 31-12-2023
Voorziening APPA - pensioenen	8.035	0	0	8.035	0	0	8.035	0	0	8.035	0	0	8.035
Voorziening Groenverantwoording EGH	3.418	979	979	3.418	1.079	1.079	3.418	1.079	1.079	3.418	1.079	1.079	3.418
Totaal	11.453	979	979	11.453	1.079	1.079	11.453	1.079	1.079	11.453	1.079	1.079	11.453

bedragen x € 1.000

Voorziening APPA pensioenen:

Deze voorziening betreft de pensioenen van (oud-)gedeputeerden. Er zijn geen dotaties of onttrekkingen geraamd, aangezien de hoogte van de voorziening jaarlijks bij het opstellen van de Jaarstukken op basis van actuariële berekeningen wordt vastgesteld.

Voorziening Grondwaterheffing EGH:

De middelen in deze voorziening worden gebruikt voor onderhoud van de kwaliteit en kwantiteit van het grondwater. De dotaties bestaan uit de te verwachten ontvangsten van externe partijen die grondwater onttrekken. De onttrekkingen aan de voorziening bestaan uit de lasten in het kader van de maatregelen die we nemen om het grondwater op peil te houden.

Specificatie stelposten

In de Perspectiefnota stellen uw Staten de kaders vast voor de Begroting en de meerjarenraming. Dit betekent dat in de Perspectiefnota 2020 de indexatie voor boekjaar 2020 en verder worden vastgesteld. Dat gebeurt op basis van de dan bekende budgetten die geïndexeerd moeten worden. Tussen de Perspectiefnota 2020 en de werkelijke verdeling in deze Begroting kunnen budgetten muteren waardoor stelposten in 2020 niet op 0 eindigen. In de Perspectiefnota 2021 zal dit zoals gebruikelijk gecorrigeerd worden aan de hand van nieuwe indexatiegegevens.

	2020	2021	2022	2023
indexering van subsidiebudgetten	-20	1.776	3.572	5.368
Voor de indexering van subsidiebudgetten worden stelposten in de begroting opgenomen die in de betreffende jaarschijven aan de desbetreffende budgetten worden toegekend.				
De stelposten zijn afgestemd op de door uw Staten vastgestelde uitgangspunten voor de begroting.				
loon- en prijsmutaties provincie	226	8.187	16.147	24.108
Voor de indexering van provinciale loon- en prijsgevoelige budgetten worden stelposten in de begroting opgenomen die in de betreffende jaarschijven aan de desbetreffende budgetten worden toegekend.				
De stelposten zijn afgestemd op de door uw Staten vastgestelde uitgangspunten voor de begroting.				
onvoorzien	50	50	50	50
In de begroting is een bedrag voor 'onvoorzien' opgenomen. Dit is een verplichting vanuit het BBV.				
overige nog te verdelen middelen	0	0	0	0
totaal nog te verdelen middelen	256	10.013	19.770	29.527
bedragen x € 1.000				